

MOLIYA BOZORI VA UNING IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDAGI ROLI

Maxkamova Dilafuz Aliyevna,

Qo'qon davlat universiteti v.b.dotsenti (PhD)

Miryunosov Avaz Iqboljon o'g'li,

Qo'qon davlat universiteti magistranti.

DOI: <https://doi.org/10.54613/ku.v18iC.1729>

MAQOLA HAQIDA/O STAT'BE

Qabul qilindi: 16-iyun 2026-yil

Tasdiqlandi: 18-iyun 2026-yil

Jurnal soni: 18-C

Maqola raqami: 19

KALIT SO'ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА

moliya bozori, iqtisodiy barqarorlik, investitsiya, moliyaviy resurslar, moliyaviy instrumentlar, investitsion muhit, iqtisodiy o'sish, moliyaviy tizim, bank sektori, qimmatli qog'ozlar bozori, raqamli moliya, fintech, investorlar, iqtisodiy rivojlanish, moliyaviy infratuzilma, bozor iqtisodiyoti

ANNOTATSIYA/ АННОТАЦИЯ

Mazkur maqolada moliya bozori tushunchasining nazariy asoslari, uning iqtisodiy mohiyati hamda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi o'rni va ahamiyati kompleks ravishda tahlil qilingan. Tadqiqot davomida moliya bozorining asosiy tarkibiy qismlari – fond bozori, kredit bozori, valyuta bozori va sug'urta xizmatlari bozorining iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri o'rganilgan. Shuningdek, moliya bozorining moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash, jamg'armalarni investitsiyalarga yo'naltirish, kapital oqimini boshqarish va investitsion faollikni rag'batlantirishdagi funksiyalari yoritib berilgan. Maqolada xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlarning ilmiy qarashlari asosida moliya bozorining iqtisodiy o'sish, makroiqtisodiy barqarorlik va raqobatbardoshlikni oshirishdagi ahamiyati tahlil etilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, rivojlangan moliya bozori investitsion muhitni yaxshilash, tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash hamda moliyaviy xavflarni kamaytirishda muhim omil hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasida moliya bozorini modernizatsiya qilish, kapital bozorini rivojlantirish, xorijiy investitsiyalarni jalb etish va raqamli moliyaviy texnologiyalarni joriy etish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar tahlil qilingan. Shuningdek, moliyaviy instrumentlarning yetarli darajada rivojlanmaganligi, investorlar faolligining pastligi va aholi moliyaviy savodxonligining yetarli emasligi kabi mavjud muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etishga qaratilgan ilmiy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari moliya bozorini rivojlantirish mamlakat iqtisodiy taraqqiyoti va barqaror o'sishini ta'minlashning muhim shartlaridan biri ekanligini ko'rsatadi.

ABOUT THE PAPER

Accepted: 16 June 2026

Approved: 18 June 2026

Volume: 18-C

Paper number: 19

KEYWORDS

financial market, economic stability, investment, financial resources, financial instruments, investment environment, economic growth, financial system, banking sector, securities market, digital finance, fintech, investors, economic development, financial infrastructure, market economy

ANNOTATION

This article comprehensively analyzes the theoretical foundations of the concept of the financial market, its economic essence, and its role and significance in ensuring economic stability. During the study, the impact of the main components of the financial market - the stock market, credit market, foreign exchange market, and insurance services market - on economic development was studied. It also highlights the functions of the financial market in the effective allocation of financial resources, directing savings to investments, managing capital flows, and stimulating investment activity. The article analyzes the importance of the financial market in increasing economic growth, macroeconomic stability, and competitiveness based on the scientific views of foreign and domestic economists. According to the results of the study, a developed financial market is an important factor in improving the investment climate, supporting entrepreneurial activity, and reducing financial risks. The reforms implemented in the Republic of Uzbekistan to modernize the financial market, develop the capital market, attract foreign investment, and introduce digital financial technologies were analyzed. In addition, existing problems such as insufficient development of financial instruments, low investor activity, and insufficient financial literacy of the population were identified, and scientific proposals and recommendations were developed to eliminate them. The results of the study show that the development of the financial market is one of the important conditions for ensuring the economic development and sustainable growth of the country.

Kirish. Bugungi globallashuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida moliya bozori har qanday mamlakat iqtisodiy tizimining ajralmas tarkibiy qismi sifatida muhim ahamiyat kasb etmoqda. Moliya bozori iqtisodiyotdagi vaqtincha bo'sh pul mablag'larini samarali taqsimlash, investitsion jarayonlarni rag'batlantirish hamda iqtisodiy o'sishni ta'minlashda asosiy mexanizmlardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, bozor iqtisodiyoti sharoitida moliyaviy resurslarning erkin harakati, kapitalning samarali yo'naltirilishi va investitsion faollikning oshishi moliya bozorining rivojlanish darajasiga bevosita bog'liqdir.

Moliya bozori orqali davlat, korxonalar va aholi o'rtasida moliyaviy munosabatlar amalga oshiriladi hamda iqtisodiyot tarmoqlarining moliyaviy resurslarga bo'lgan ehtiyoji qondiriladi. Shu bilan birga, moliya bozori jamg'armalarni investitsiyalarga aylantirish, kapital oqimini boshqarish, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va moliyaviy xavflarni kamaytirishda muhim rol o'ynaydi. Bugungi kunda fond bozori, kredit bozori, valyuta bozori va sug'urta xizmatlari bozori kabi tarkibiy qismlarning rivojlanishi milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligini oshirishning muhim omiliga aylanmoqda.

O'zbekiston Respublikasida ham so'nggi yillarda moliya bozorini modernizatsiya qilish, kapital bozorini rivojlantirish, xorijiy investitsiyalarni jalb etish hamda zamonaviy moliyaviy instrumentlarni joriy etishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu esa moliya bozorining iqtisodiy taraqqiyotdagi o'rni va ahamiyatini ilmiy jihatdan chuqur tadqiq etishni dolzarb masalaga aylantirmoqda.

Adabiyotlar tahlili. Moliya bozori iqtisodiyotning eng muhim institutlaridan biri sifatida ko'plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan

tadqiq etilgan. Iqtisodiy adabiyotlarda moliya bozorining mohiyati, uning tarkibiy tuzilishi, iqtisodiy o'sishga ta'siri hamda investitsion jarayonlarni rivojlantirishdagi o'rni turli nazariy yondashuvlar asosida yoritib berilgan. Ayniqsa, moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash, kapital harakatini ta'minlash va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash masalalari zamonaviy iqtisodiy tadqiqotlarning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Xorijiy iqtisodchi olim Frederic S.Mishkin moliya bozorlarini iqtisodiyotdagi ortiqcha mablag'larga ega bo'lgan subyektlar bilan moliyaviy resurslarga ehtiyoj sezayotgan subyektlar o'rtasidagi vositachilik mexanizmi sifatida tavsiflaydi. Uning ta'kidlashicha, rivojlangan moliya bozori mablag'larning samarali taqsimlanishini ta'minlab, investitsiyalar hajmini oshirish va iqtisodiy o'sishni jadallashtirishga xizmat qiladi [1, 25-b.]. Olim moliyaviy institutlar va bozorlar o'rtasidagi uzviy bog'liqlik iqtisodiy tizimning barqaror ishlashida muhim ahamiyat kasb etishini alohida qayd etadi [1, 47-b.].

Moliya bozori samaradorligi nazariyasining asoschilaridan biri bo'lgan Eugene F. Fama moliyaviy aktivlar narxlarini bozordagi mavjud axborotlarni tezkor va to'liq aks ettirishi kerakligini ta'kidlaydi. Uning samarali bozorlar gipotezasiga ko'ra, axborotlarning erkin tarqalishi va investorlar tomonidan tezkor qabul qilinishi kapital bozorining samarali faoliyat yuritishini ta'minlaydi. Shu sababli fond bozorining rivojlanishini investitsion qarorlar sifatini oshiradi hamda kapitalning eng samarali sohalarga yo'naltirilishiga yordam beradi [2, 112-b.].

Moliya bozori va investitsion jarayonlar o'rtasidagi bog'liqlikni tadqiq etishda John Maynard Keynesning ilmiy qarashlari alohida ahamiyatga

ega. Olim investitsiyalar hajmi foiz stavkalari va investorlarning kelajakdagi iqtisodiy kutilmalariga bevosita bog'liq ekanligini asoslab bergan. Keynesning fikricha, moliya bozori iqtisodiyotda investitsion faollikni rag'batlantirish orqali ishlab chiqarish hajmi va bandlik darajasining oshishiga xizmat qiladi [3, 146-b.]. Shuningdek, u moliya bozorida beqarorlik iqtisodiy inqirozlarning yuzaga kelishiga sabab bo'lishi mumkinligini ham ta'kidlaydi [3, 173-b.].

Kapital bozori va moliyaviy instrumentlarning iqtisodiyotdagi o'rini o'rganishda Fabozzi va Modiglianlarning ilmiy ishlari muhim sanba hisoblanadi. Ularning tadqiqotlarida moliya bozori kapitalni safarbar qilish, korxonalar faoliyatini moliyalashtirish hamda investitsion resurslarni samarali boshqarishning asosiy vositasi sifatida baholanadi. Mualliflarning fikriga ko'ra, fond bozori iqtisodiyotda uzoq muddatli moliyalashtirish manbalarini shakllantirish va investorlar manfaatlarini himoya qilishda muhim rol o'ynaydi [2, 84-b.].

Rossiyalik iqtisodchi olimlar O.I. Lavrushin va G.B. Polyak moliya bozorini moliyaviy resurslarni qayta taqsimlash mexanizmi sifatida talqin qiladilar. Ularning tadqiqotlarida kredit bozori, qimmatli qog'ozlar bozori va valyuta bozori iqtisodiyotni moliyalashtirishning muhim tarkibiy qismlari sifatida tavsiflanadi. Olimlar moliya bozorining rivojlanishi korxonalarining moliyaviy imkoniyatlarini kengaytirishi va iqtisodiy o'sish sur'atlarini tezlashtirishini ta'kidlaydilar [4, 58-b.].

Mahalliy iqtisodchi olimlar orasida A.V. Vahobov moliya tizimi va moliya bozorining iqtisodiyotdagi ahamiyatini chuqur tadqiq qilgan. Uning ilmiy qarashlariga ko'ra, moliya bozori iqtisodiyot tarmoqlari o'rtasida moliyaviy resurslarning samarali taqsimlanishini ta'minlaydi hamda investitsion jarayonlarning uzluksizligini kafolatlaydi [4, 91-b.]. Shuningdek, moliya bozori davlatning makroiqtisodiy siyosatini amalga oshirishda muhim vositalardan biri sifatida baholanadi [4, 103-b.].

O'zbekiston iqtisodiyoti sharoitida moliya bozori rivojlanishining nazariy va amaliy jihatlari Sh.Sh.Shodmonov va U.V.G'afurov tomonidan ham keng o'rganilgan. Ular moliya bozorining iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, xususiy sektor faoliyatini rivojlantirish va investitsion muhitni yaxshilashdagi roliga alohida e'tibor qaratganlar. Olimlarning fikricha, kapital bozorini rivojlantirish va investorlar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish iqtisodiy o'sishni ta'minlashning muhim omillaridan biridir [5, 214-b.].

So'nggi yillarda ilmiy tadqiqotlarda moliya bozori rivojlanishiga raqamli texnologiyalar va fintech tizimlarining ta'siri ham keng o'rganilmoqda. Tadqiqotchilar elektron to'lov tizimlari, raqamli bank xizmatlari, onlayn investitsiya platformalari va blokcheyn texnologiyalarining moliyaviy xizmatlar sifatini oshirish hamda moliyaviy inklyuzivlikni kengaytirishdagi ahamiyatini alohida ta'kidlamog'dalar. Raqamli transformatsiya moliya bozorining shaffofligi, tezkorligi va samaradorligini oshirib, investorlar va iste'molchilar uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Tahlil qilingan ilmiy adabiyotlar moliya bozori iqtisodiy rivojlanishning muhim omili ekanligini, uning investitsion jarayonlarni faollashtirish, kapital oqimini boshqarish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi o'rni beqiyos ekanligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, zamonaviy iqtisodiyot sharoitida moliya bozorini rivojlantirish, uning infratuzilmasini takomillashtirish va innovatsion moliyaviy instrumentlarni keng joriy etish dolzarb ilmiy va amaliy vazifalardan biri bo'lib qolmoqda.

Metodologiya. Mazkur ilmiy maqolada moliya bozori tushunchasi, uning iqtisodiy mohiyati va iqtisodiyotdagi o'rini o'rganishda umumilmiy hamda maxsus iqtisodiy tadqiqot usullaridan foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosini iqtisodiy nazariya, moliya bozorlari va kapital bozori rivojlanishiga oid xorijiy hamda mahalliy iqtisodchi olimlarning ilmiy ishlari, O'zbekiston Respublikasining moliya bozori faoliyatini tartibga soluvchi qonunlari, me'yoriy-huquqiy hujjatlar, shuningdek xalqaro moliyaviy institutlarning statistik ma'lumotlari tashkil etdi.

Tadqiqot davomida moliya bozorining nazariy asoslari, uning iqtisodiyotdagi funksiyalari va moliyaviy resurslarni samarali taqsimlashdagi ahamiyati ilmiy jihatdan tahlil qilindi. Tadqiqotda tahlil va sintez usullaridan foydalanilib, moliya bozori tushunchasi, tarkibiy qismlari va asosiy funksiyalari umumlashtirildi. Taqqoslash usuli yordamida rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlar moliya bozorlari faoliyatini o'rganilib, ularning o'ziga xos jihatlari tahlil qilindi.

Shuningdek, statistik tahlil usuli orqali moliya bozori ko'rsatkichlari, investitsiya oqimlari, kapital bozorining rivojlanish tendensiyalari va moliyaviy instrumentlarning iqtisodiyotga ta'siri baholandi. Tizimli yondashuv asosida moliya bozorining iqtisodiy tizimdagisi o'rni, bank sektori, investitsiya faoliyati va real sektor bilan o'zaro bog'liqligi o'rganildi. Mantiqiy va ilmiy abstraksiya usullaridan foydalanish orqali moliya bozorining iqtisodiy mohiyati nazariy jihatdan asoslandi hamda ilmiy xulosalar shakllantirildi.

Tadqiqot jarayonida O'zbekiston moliya bozorining rivojlanish bosqichlari, zamonaviy tendensiyalari hamda investitsion muhitni yaxshilashdagi ahamiyati alohida tahlil qilindi. Shu bilan birga, moliya bozori infratuzilmasini rivojlantirish, kapital bozori samaradorligini oshirish va zamonaviy moliyaviy instrumentlarni keng joriy etish bo'yicha ilmiy taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, moliya bozori iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi bo'lib, moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash, investitsion faollikni oshirish va iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Moliya bozori orqali iqtisodiyotdagi vaqtincha bo'sh pul mablag'lari jamlanadi va ulardan samarali foydalanish imkoniyati yaratiladi. Natijada korxonalar, tadbirkorlik subyektlari va davlatning investitsion ehtiyojlarini moliyalashtirish jarayoni jadallashadi.

Tahlillar natijasida aniqlandiki, rivojlangan moliya bozori mavjud bo'lgan davlatlarda kapital oqimi tezlashadi, investitsion muhit yaxshilanadi va iqtisodiy barqarorlik mustahkamlanadi. Ayniqsa, fond bozori va kredit bozori faoliyatining samarali ishlashi korxonalarining moliyaviy resurslarga bo'lgan ehtiyojini qondirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, moliya bozori aholining jamg'armalarini investitsiyalarga yo'naltirish orqali iqtisodiy faollikni oshiradi.

Tadqiqot davomida O'zbekiston moliya bozori rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari ham tahlil qilindi. So'nggi yillarda mamlakatda kapital bozorini rivojlantirish, bank-moliya tizimini modernizatsiya qilish hamda xorijiy investitsiyalarni jalb etishga qaratilgan islohotlar amalga oshirilayotgani kuzatildi. Natijada qimmatli qog'ozlar bozori, bank xizmatlari va elektron moliyaviy xizmatlar hajmi bosqichma-bosqich ortib bormoqda. Bu esa milliy iqtisodiyotning investitsion jozibadorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Shuningdek, tadqiqot natijalari moliya bozorining ayrim muammolari ham mavjudligini ko'rsatdi. Xususan, moliyaviy instrumentlarning yetarli darajada rivojlanmaganligi, aholi moliyaviy savodxonligining pastligi hamda kapital bozorida ishtirokchilar sonining cheklanganligi moliya bozori samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bundan tashqari, ayrim hollarda moliyaviy risklarning yuqoriligi va investorlarda ishonch darajasining yetarli emasligi investitsion faollikning pasayishiga sabab bo'lmoqda.

Muhokamalar jarayonida moliya bozorini yanada rivojlantirish uchun bir qator muhim yo'nalishlarga e'tibor qaratish zarurligi aniqlandi. Jumladan, zamonaviy moliyaviy instrumentlarni keng joriy etish, fond bozori infratuzilmasini takomillashtirish, raqamli moliyaviy texnologiyalarni rivojlantirish va investorlar huquqlarini himoya qilish tizimini kuchaytirish muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, aholi va tadbirkorlik subyektlarining moliyaviy savodxonligini oshirish orqali moliya bozori ishtirokchilarining faolligini kuchaytirish mumkin.

Tadqiqot natijalari moliya bozori iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish, investitsion muhitni yaxshilash va moliyaviy resurslardan samarali foydalanishni ta'minlovchi muhim iqtisodiy mexanizm ekanligini ko'rsatdi. Shu sababli milliy moliya bozorini rivojlantirish va uning samaradorligini oshirish mamlakat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda.

Muhokama. Tadqiqot natijalarini tahlil qilish shuni ko'rsatdiki, moliya bozori zamonaviy iqtisodiyotning barqaror faoliyat yuritishini ta'minlaydigan eng muhim institutlardan biri hisoblanadi. Moliya bozori orqali iqtisodiyotdagi vaqtincha bo'sh moliyaviy resurslar jamlanib, ularga ehtiyoj sezayotgan xo'jalik yurituvchi subyektlarga yo'naltiriladi. Natijada kapitalning samarali harakati ta'minlanib, investitsion jarayonlarning faollashuvi hamda ishlab chiqarish hajmining oshishi uchun zarur sharoit yaratiladi. Shu jihatdan moliya bozori nafaqat moliyaviy vositachilik funksiyasini bajaradi, balki iqtisodiy o'sish va makroiqtisodiy barqarorlikning muhim omili sifatida ham namoyon bo'ladi.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, iqtisodiyotni rivojlangan davlatlarda moliya bozori iqtisodiy taraqqiyotning asosiy harakatlantiruvchi kuchlaridan biri hisoblanadi. Ushbu mamlakatlarda fond bozori, obligatsiyalar bozori, investitsiya fondlari va boshqa moliyaviy instrumentlarning rivojlanganligi korxonalariga uzoq muddatli moliyalashtirish manbalaridan foydalanish imkonini bermog'da. Natijada ishlab chiqarish quvvatlari kengayib, innovatsion loyihalarni moliyalashtirish hajmi ortmog'da. Shu bilan birga, moliya bozorining rivojlanganligi investorlar uchun moliyaviy xavflarni diversifikatsiya qilish imkoniyatlarini yaratib, kapital qo'yilmalarning samaradorligini oshirmog'da.

Moliya bozori iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda ham muhim ahamiyatga ega. Barqaror va samarali faoliyat yurituvchi moliya bozori iqtisodiyotdagi moliyaviy resurslarning uzluksiz aylanishini ta'minlaydi hamda iqtisodiy subyektlarning likvidlikka bo'lgan ehtiyojini qondiradi. Aksincha, moliya bozorida nomutanosibliklar, investorlar ishonchining pasayishi yoki moliyaviy inqirozlar iqtisodiy faollikning susayishiga, investitsiyalarning kamayishiga va iqtisodiy o'sish sur'atlarining pasayishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli moliya bozorini samarali

tartibga solish va nazorat qilish iqtisodiy siyosatning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Tadqiqot davomida O'zbekiston moliya bozori rivojlanishining zamonaviy holati ham o'rganildi. So'nggi yillarda mamlakatda moliya sektorini liberallashtirish, bank tizimini isloh qilish, kapital bozorini rivojlantirish va xorijiy investitsiyalarni jalb etish bo'yicha qator amaliy choralar ko'rilmoqda. Xususan, qimmatli qog'ozlar bozorini takomillashtirish, davlat korxonalarini transformatsiya qilish, aksiyalarni ommaviy joylashtirish hamda korporativ boshqaruv standartlarini joriy etish bo'yicha olib borilayotgan islohotlar moliya bozorining institutsional asoslarini mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Ushbu o'zgarishlar milliy iqtisodiyotning investitsion jozibadorligini oshirish va xususiy sektor ulushini kengaytirish uchun muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Biroq olib borilgan tahlillar moliya bozori rivojlanishida ayrim muammolar ham mavjudligini ko'rsatdi. Xususan, fond bozorida emitentlar va investorlar sonining cheklanganligi, ikkilamchi bozor faolligining yetarli emasligi hamda zamonaviy moliyaviy instrumentlarning kamligi kapital bozori rivojlanish sur'atlarini sekinlashtirmoqda. Bundan tashqari, aholi va tadbirkorlik subyektlarining moliyaviy savodxonlik darajasi yetarli bo'lmagani sababli moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari to'liq ishga solinmayapti. Bu holat moliya bozorining iqtisodiyotdagi rolini yanada kuchaytirish uchun qo'shimcha chora-tadbirlarni amalga oshirish zarurligini ko'rsatadi.

Muhokamalar davomida raqamli texnologiyalarning moliya bozori rivojlanishiga ta'siri alohida e'tibor qaratishga loyiq ekanligi aniqlandi. Bugungi kunda fintech texnologiyalari, mobil bank xizmatlari, elektron to'lov tizimlari, raqamli aktivlar va onlayn investitsiya platformalari moliyaviy xizmatlarning ommabopligini oshirmoqda. Raqamli texnologiyalar moliyaviy operatsiyalarni tezlashtirish, xarajatlarni kamaytirish va xizmatlar sifati hamda qulayligini oshirish imkonini bermoqda. Shu sababli moliya bozori infratuzilmasini raqamlashtirish va innovatsion moliyaviy texnologiyalarni keng joriy etish bozor samaradorligini oshirishning muhim sharti hisoblanadi.

Shuningdek, investorlar huquqlarini himoya qilish, korporativ boshqaruv sifatini yaxshilash va moliyaviy hisobotlarning shaffofligini ta'minlash masalalari ham dolzarb ahamiyatga ega. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, investorlarning huquqiy himoyasi qanchalik kuchli bo'lsa, kapital bozoriga bo'lgan ishonch shunchalik yuqori bo'ladi. Bu esa investitsiyalar hajmining oshishiga va moliya bozorining yanada rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu bois O'zbekistonda ham xalqaro standartlarga mos korporativ boshqaruv tizimini rivojlantirish hamda moliyaviy axborotlarning ochiqchiligi ta'minlash zarur.

Bundan tashqari, moliya bozori va real sektor o'rtasidagi integratsiyani kuchaytirish masalasi ham muhim hisoblanadi. Chunki moliya bozori orqali jalb qilingan mablag'larning ishlab chiqarish, sanoat, qishloq xo'jaligi, xizmat ko'rsatish va innovatsion loyihalarga

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Mishkin F.S. *The Economics of Money, Banking and Financial Markets*. – 13th ed. – New York: Pearson Education, 2019. – 720 p.
2. Fabozzi F.J., Modigliani F., Jones F.J. *Capital Markets: Institutions and Instruments*. – 4th ed. – Boston: Pearson Prentice Hall, 2018. – 816 p.
3. Keynes J.M. *The General Theory of Employment, Interest and Money*. – London: Macmillan, 2007. – 472 p.
4. Vahobov A.V., Malikov T.S. *Moliya*. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2019. – 960 b.
5. Shodmonov Sh.Sh., G'afurov U.V. *Iqtisodiyot nazariyasi*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. – 624 b.
6. Lavrushin O.I. *Dengi, kredit, banki*. – Moskva: KNORUS, 2021. – 448 s.
7. Polyak G.B. *Finansiy*. – 5-e izd. – Moskva: YuNITI-DANA, 2020. – 735 s.
8. O'zbekiston Respublikasining "Kapital bozori to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2021.

yo'naltirilishi iqtisodiyotning tarkibiy o'zgarishlarini jadallashtiradi. Bu esa nafaqat iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi, balki yangi ish o'rinlarini yaratish, aholi daromadlarini oshirish va mamlakatning xalqaro raqobatbardoshligini mustahkamlashga ham xizmat qiladi.

Muhokama natijalari moliya bozori iqtisodiy rivojlanish va barqarorlikni ta'minlashning muhim institutsional mexanizmi ekanligini tasdiqlaydi. Moliya bozorining samarali faoliyati investitsion jarayonlarni jadallashtirish, moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish, iqtisodiyot tarmoqlarini moliyalashtirish va makroiqtisodiy muvozanatni saqlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli milliy moliya bozorini rivojlantirish, uning infratuzilmasini modernizatsiya qilish, moliyaviy instrumentlar turini kengaytirish hamda investorlar uchun qulay va ishonchli muhit yaratish O'zbekiston iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolishi lozim.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, moliya bozori iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi bo'lib, moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash, investitsion faoliyatni rag'batlantirish va iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Moliya bozori orqali iqtisodiyotdagi vaqtincha bo'sh mablag'lar jamlanib, ular iqtisodiyotning turli tarmoqlariga yo'naltiriladi. Bu esa ishlab chiqarish hajmini oshirish, tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish va yangi ish o'rinlarini yaratishga xizmat qiladi. Rivojlangan moliya bozori mamlakat iqtisodiy barqarorligini mustahkamlash, investitsion muhitni yaxshilash va kapital oqimini samarali boshqarishda muhim vosita hisoblanadi. Ayniqsa, fond bozori, kredit bozori va zamonaviy moliyaviy xizmatlarning rivojlanishi iqtisodiyotni modernizatsiya qilish hamda raqobatbardoshlikni oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, O'zbekiston moliya bozorida amalga oshirilayotgan islohotlar moliyaviy tizim samaradorligini oshirish, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va kapital bozorini rivojlantirish uchun muhim asos bo'lib xizmat qilmoqda. Biroq, moliyaviy instrumentlarning yetarli darajada rivojlanmaganligi, aholi moliyaviy savodxonligining pastligi hamda investorlar faolligining cheklanganligi kabi muammolar mavjudligi aniqlandi. Kelgusida moliya bozorini yanada rivojlantirish uchun fond bozori infratuzilmasini takomillashtirish, zamonaviy raqamli moliyaviy texnologiyalarni keng joriy etish, investorlar huquqlarini himoya qilish tizimini kuchaytirish hamda aholi moliyaviy savodxonligini oshirish zarur hisoblanadi. Shu bilan birga, xalqaro tajribalarni milliy amaliyotga samarali tatbiq etish orqali moliya bozori raqobatbardoshligini oshirish mumkin. Moliya bozori iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish, investitsion jarayonlarni qo'llab-quvvatlash va moliyaviy resurslardan samarali foydalanishni ta'minlovchi muhim iqtisodiy mexanizm sifatida namoyon bo'ladi. Shu sababli moliya bozorini rivojlantirish va uning samaradorligini oshirish mamlakat iqtisodiy siyosatida ustuvor vazifalardan biri bo'lib qoladi.

9. O'zbekiston Respublikasining "Banklar va bank faoliyati to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2019.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari. – Toshkent, 2024.
11. [Xalqaro Valyuta Jamg'armasi \(IMF\)](#). World Economic Outlook Database. – Washington, 2024.
12. [Jahon banki \(World Bank\)](#). World Development Indicators. – Washington, 2024.
13. [O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki](#). Moliya bozori va bank sektori bo'yicha statistik ma'lumotlar. – Toshkent, 2024.
14. [Toshkent Respublika fond birjasi "Toshkent"](#). Qimmatli qog'ozlar bozori ko'rsatkichlari va tahlilii ma'lumotlar. – Toshkent, 2024.
15. Fama E.F. Efficient Capital Markets: A Review of Theory and Empirical Work // The Journal of Finance. – 1970. – Vol. 25. – No. 2. – P. 383–417.